

Okkum tørvar eitt kortráð

— sum kann skarbeiða kortframleiðsluna, soleiðis at grundarlagið fyri allari kortframleiðslu er eins

Hetta skrivar Sigmundur í Dali, geodetur í hesi greinini, ið snýr seg um kortframleiðslu og hvussu henda hevur veirð í Føroyum upp gjøgnum tíðina til i dag.

Sigmundur sigur, at øll skilagóð planlegging bæði á sjógvi og landi krevur hóskandi kort og heldur hann m.a. fyri, at nú vit eru við at byggja upp alivinnuna, fara vit at hava stóran tørv á botnkortum

Sigmundur í Dali, geodetur

Kort eru brúkt langt afturi í tíðini fleir túsund ár undan okkara tíðarrokning. Tørvurin á kortum veksur so liðandi við útbýggingini av samfelagsskipanini, og hevur ongantíð verið so stórusum nú á døgum. Eisini her í Føroyum er stórus tørvur á kortum, og er ætlanin her at vísa á tær lógir sum víðvíkja upp-mátning og kortgerð á føroyskum øki, nevna nógur kortsløg og annað hesum máli víðvíkjandi.

Í § 2 — lov om geodætisk institut — stendur:

Geodætisk institut har til upgave at udføre geodætiske videnskabelige arbejder, udgive geodætiske publikationer, bestrebe landets opmåling samt udgive kort over riget.

Hetta arbeiði verður fíggið yvir donsku fíggjarlógina og — lov om stempelavgift af topografisk kort (kortstødd frá 1/15000 til 1/500000). Sambært — lov om op-havsret § 62 — hevur Geodætisk Institut við alla einkarrætt til teirra topografisku kort og øll kort gjord av stovnunum undan Geodætisk Institut nevniliga — Generalstabens topografiske afdeling, Generalkvartermesterstaben og Viden-skabernes selskab. Lógin um upphavsrátt til foto-nyndir gevur Geodætisk

Institut bert 25 ára einkarrætt til fotomyndir. Geodætisk Institut hevur lýst upphavsráttin nærri í eini reglugerð.

Tað er ikki beinleiðis ásett, hvørjar kortstøddir Geodætisk Institut hevur ábyrgdina av at framleiða, men í lógini um stempel-gjald er ovara mark sett til kortstødd 1:15000.

Vanligastu kortini hjá Geodætisk Institut av Føroyum eru í støddunum: 1:20000, 1:100000 og 1:200000.

Sambært donsku fíggjarlógina hevur Føroya-ndirektoratet einkarrætt til sjóuppmátningar á og útgávu av sjókortum av føroyskum sjóøki. Flestu hava kunneika til tað stóra uppmátningararbeiðið, generalstaburin læt gera í árunum 1895-99 og úrslitið generalstabskortini av Føroyum í mál 1:20000.

Minnikent er at tað var Søkortarkivet (nú Føroya-ndirektoratets nautiske afdeling) sum skumpaði undir, so arbeiðið hjá generalstabinum kom í lag. Orsøkin var tær vana-liga royndirnar, sjómenn høvdu av táverandi sjó-kortum. Grundað á koord-ineringsarbeiðið í 1895-99 fóru so sjóuppmátningar fram á føroyskum sjóøki og bankunum í árunum 1899-1903 og seinni í 1908. Í 1900 kom eitt fyrbils sjókort í mál 1:140000, og

siðani komu sjókort í mál 1:300000 og 1:100000.

Føroya-ndirektoratet hevur í — Havneoplysninger for Færøerne — kort í ymsum støddum av ymsum havnalögum í Føroyum.

Kortini eru gjord eftir uppmátningum og korttil-fari hjá Landsverkfroð-inginum.

Nakar munandi føroyskur kortpolitikkur kemur ikki til sjóndar í lógtingslógávuini fyrr við lógtingslóg nr. 64 frá 11. des. 1962, har álagt verður Matrikulstovuini at gera matrikulkort, sum staðfesta hvønn eigindóm í Føroyum.

Einki verður ásett um kortstødd ella dygd, men vanliga eru kortstøddirnar 1:2000, 1:1000 ella 1:500 fyri innangarðseigindóm-ar og 1:20000 fyri uttan-garðseigindóm-ar.

Matrikulstovan má metast at hava einkarrætt til gerð av matrikul-kortum, og kort og myndatílfar hjá hesum stovni eru vard av lóg-unum um upphavsrátt eins og líknandi tílfar er hjá einum og hvørjum. Hóast lóggávan ikki á-leggur aðra kortgerð enn hesa, eru tað bæði stovnar, virkir og einstaklingar, sum gera kort til ymisk endamál. Føroya Jarð-froðissavn læt í 1977 prenta eitt botnkort av landgrunninum út á 200 m

dýpi í mál 1:243200 grundað á ekkoloddmát-ingar eftir deccalinjum.

Sami stovnur hevur í Fróðskaparrit 1975, 1977 og 1982 prentað botnkort í ymsum støddum av 18 votnum.

Í 1977 læt Føroya landsstýri prenta Fiski-kort Føroya US. 6 kort-bløð í mál 1:150000.

Matrikulstovan hevur sum eitt lið í matrikul-eringsarbeiðinum kunnað latið kommununum teknisk kort í mál 1:1000, og harumframt latið komm-unum teknisk kort í mál 1:1000, og harumframt latið teknisk kort til Landsverkfroðingin til projektering av lands-veganetinum.

Upplýsingar um kort-gerð hjá virkjum og ein-staklingum eru ikki lætt atkomiligar, og skal tilik kortgerð tí ikki umrøðast her, men sjálvandi verða nógvar kort gjord av virk-ing, sum brúka verkfroð-ingar, og landmálarar.

Hvønn kortpolitikk, stovnar og virki føra, kemur aloftast ikki til sjóndar, fyrr enn tú sært tey lidnu kortini.

Matrikulstjórin hevur tó í tíðarritinum land-inspektøren frá 1981 lýst sín kortpolitikk og sitt virksemt uttanfyri tað av lóggávuini álagda soleiðis: Avseting av bygning-um.

Framhald á síðu 14

Sanda-gerðs Sverri 75 ár

So skapti Skaparin Sandagerðs Sverra:

Ýlandi-smílandi!	0-15 ár
Rungandi-sjungandi!	15-30 ár
Tivandi-livandi!	30-45 ár
Dárandi-tárandi!	45-60 ár
Tigandi-sigandi!	60-76 ár
Vitandi-ritandi!	75- ----

Gravaði Sverri Við handalag Fram fyri dag Bispar á rað!

Gudlýdni Sverri Boygdur í knæ Skrivaði søgublað!

Vær tøkkum tær tað!

Fyri sjeýtifimtu ferð Hylkið ið Sverra ber Sítt ringrás kring solina ger!

Men við í ferðini er

Sverra verð: Sandagerð!

Hoyrið tí her:

Semen — sólja — summardá — Sovandi steinar — Sandagerðsá — Skála við Sverra!

Syngjandi stari — svimjandi sil — Skolandi sjógvar: — skúmandi smil — Skála við Sverra!

Takk og pris Hvør ein flis Í Sverra!

Skál! Sexiti Sjeýtifimm Sandagerðs Sverri!

Tormóður Dahl